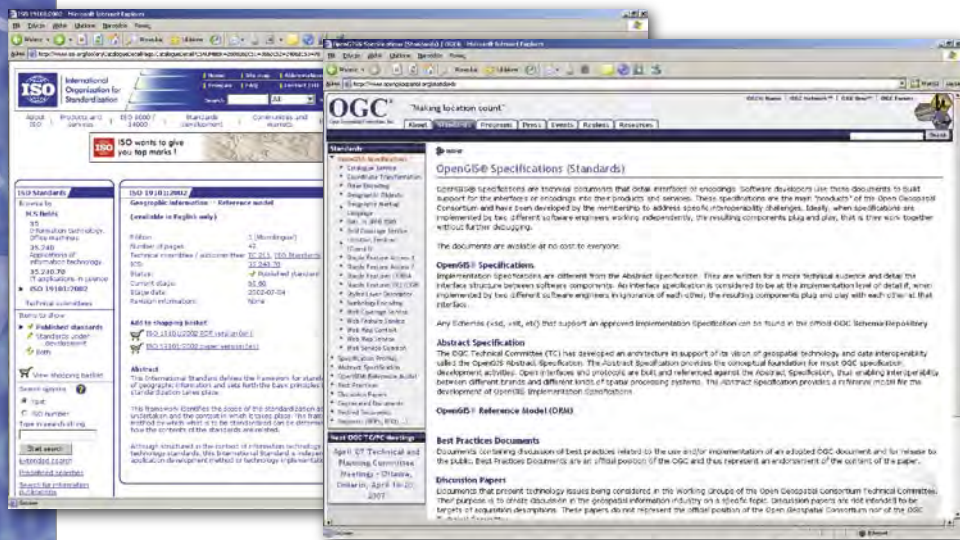

STANDARDY OTW

W geomatyce powszechnie znane są specyfikacje stanowiące wynik prac zasłużonej organizacji międzynarodowej Open Geospatial Consortium (OGC). Specyfikacje te są w istocie standardami otwartymi, powszechnie i bezpłatnie dostępnymi. Jak wiadomo, standardy otwarte OGC są w znaczącym stopniu przejmowane przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną, stając się oficjalnymi (*de jure*) normami ISO.

JERZY GAŹDZICKI

Normy zatwierdzone przez powołane do tego celu organizacje normalizacyjne spełniają w geomatyce rolę trudną do przecenienia. Duże znaczenie mają zwłaszcza normy Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej z serii ISO 19100, które dotyczą informacji geograficznej i tworzą fundament pojęciowy niezbędny dla dalszego rozwoju geomatyki. Obecnie są one przyjmowane również przez Europejski Komitet Normalizacyjny jako normy europejskie oraz przez Polski Komitet Normalizacyjny jako normy polskie. Jest to zgodne z opiniami polskiego środowiska geoinformacyjnego, które już w roku 2002 domagało się wprowadzenia w Polsce norm międzynarodowych ISO, co wówczas wiązało się z zaprzestaniem prac nad polskimi normami wzorowanymi na projektach norm europejskich (Gaździcki, Michalak 2002).

Normy ISO nie zaspokajają jednak wszystkich potrzeb wynikających z postępu technologii interoperacyjnych oraz tworzenia infrastruktur geoinformacyjnych. Są to normy na wysokim

poziomie ogólności i nie wystarczają dla standaryzacji w konkretnych obszarach zastosowań geoinformacji. Co więcej, monopolistyczny charakter organizacji normalizacyjnych stwarza pewne problemy. Do tych organizacji należą bowiem pełne prawa autorskie. Narzucają one ceny, których wysokość podawana w witrynie www.iso.org budzi zdziwienie. Koszt jednego egzemplarza normy w postaci drukowanej lub elektronicznej wynosi 100-200 franków szwajcarskich, co nie jest kwotą małą dla pojedynczego użytkownika, a może stanowić poważny wydatek przy organizacji pracy grupowej w ramach szkoleń lub wdrożeń. Restrykcyjne egzekwowanie praw autorskich może wpływać negatywnie na procesy dyskusowania, opiniowania i uzgadniania projektów norm oraz późniejszej ich popularyzacji, praktycznego stosowania i aktualizacji. Pod względem prawnym stan obecny w tym zakresie określa art. 5 ustawy o normalizacji z 12 września 2002 r. o następującym brzmieniu:

1. Polska Norma jest normą krajową, przyjętą w drodze konsensu i zatwierdzoną przez krajową jednostkę normalizacyjną, powszechnie dostępną,

oznaczoną – na zasadzie wyłączności – symbolem PN.

2. Polska Norma może być wprowadzeniem normy europejskiej lub międzynarodowej. Wprowadzenie to może nastąpić w języku oryginału.

3. Stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne.

4. Polskie Normy mogą być powoływane w przepisach prawnych po ich opublikowaniu w języku polskim.

5. Polskie Normy korzystają z ochrony jak utwory literackie, a autorskie prawa majątkowe do nich przysługują krajowej jednostce normalizacyjnej.

6. Przepis ust. 5 stosuje się odpowiednio do norm europejskich i międzynarodowych, z zachowaniem porozumień międzynarodowych.

Podstawowe znaczenie ma zapis w punkcie 5 o korzystaniu przez Polskie Normy z ochrony przysługującej utworom literackim. Pewnego tylko złagodzenia tego zapisu można się doszukiwać w art. 27 ustawy o prawie autorskim: *Institucje naukowe i oświatowe mogą, w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań, korzystać z opublikowanych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporządzać w tym celu egzemplarze fragmentów opublikowanego utworu.*

Biorąc pod uwagę ważność elektronicznej administracji oraz wiążące się z jej rozwojem potrzeby interoperacyjności usług pod względem organizacyjnym, technicznym i semantycznym, Komisja Europejska w dokumencie European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services wydanym w roku 2004 zaleciła stosowanie standardów otwartych (*open standards*). W dokumencie tym jako standard otwarty rozumie się specyfikację wraz z uzupełniającymi dokumentami, która odpowiada podanym niżej wymaganiom.

1. Standard powinien być ustanowiony i utrzymywany przez organizację niedochodową (not-for-profit), a jego rozwój ma się odbywać na podstawie otwartego procesu podejmowania decyzji (w trybie konsensusu lub większościowych decyzji) z udziałem wszystkich zainteresowanych.

2. Standard ma być opublikowany, a jego dokumentacja powinna być dostępna albo bezpłatnie, albo po cenie nominalnej.

ARTE A NORMY

Każdy ma mieć prawo kopiowania, upowszechniania i użytkowania tej dokumentacji bez żadnej opłaty lub przy opłacie nominalnej.

3. Prawa wyłączne, np. prawa patentowe, do własności intelektualnej dotyczącej standardu lub jego części muszą być udostępniane na zasadach nieodwołalnej bezpłatnej licencji.

4. Stosowanie standardu nie może być ograniczane (np. nie można ograniczać stosowania go w innych standardach).

Przez cenę lub opłatę nominalną rozumie się tu kwotę stanowiącą zwrot ściśle określonych i ograniczonych kosztów, związanych w szczególności z wykonaniem kopii lub wysyłką pocztą.

Rozwój standardów otwartych jest wspomagany przez oprogramowanie otwarte (*open source software*). Produkty oprogramowania otwartego są bowiem publicznie dostępnymi specyfikacjami. Dostępność kodu źródłowego ułatwia demokratyczną debatę, która prowadzi do zwiększenia niezawodności oraz interoperacyjności usług i systemów.

W geomatyce powszechnie znane są specyfikacje stanowiące wynik prac zasłużonej organizacji międzynarodowej Open Geospatial Consortium (OGC). Specyfikacje te są w istocie standardami otwartymi, powszechnie i bezpłatnie dostęp-

nymi, spełniającymi w pełni wszystkie cztery wymienione wyżej wymagania. Jak wiadomo, standardy otwarte OGC są w znaczącym stopniu przejmowane przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną, stając się oficjalnymi (*de jure*) normami ISO. W rezultacie, na podstawie zawartej umowy, te normy ISO z grupy 19100, które są opracowane wspólnie z OGC, stają się końcowymi wersjami odpowiednich specyfikacji OGC. Treść odpowiadających sobie dokumentów jest identyczna, a różnice sprowadzają się jedynie do praw autorskich i zasad publikowania – specyfikacje OGC są dostępne bezpłatnie pod adresem <http://www.opengeospatial.org/standards>.

Nietrudno zauważyć, że przepisy implementacyjne INSPIRE również mają cechy otwartych standardów. Są one tworzone obecnie pod egidą Komisji Europejskiej przez międzynarodowe grupy wybranych w określonym trybie ekspertów. Przyjęte procedury zapewniają szerokie opiniowanie przez liczne międzynarodowe i krajowe środowiska zawodowe (Spatial Data Interest Communities) oraz instytucje państwowe (LMO). Do wszelkich dokumentów gwarantowany jest nieodpłatny dostęp, nie wprowadza się żadnych ograniczeń z tytułu własności intelektualnej.

W Planie Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010 zalecono stosowanie jawnych, powszechnie dostępnych standar-

dów informatycznych. W użytym określeniu mieszczą się standardy otwarte zalecane przez Komisję Europejską. Można mieć nadzieję, że przedstawione w niniejszym artykule tendencje rozwoju standardów otwartych będą miały również pozytywny wpływ na tworzenie, konsultowanie, upowszechnianie i utrzymywanie w stanie aktualności urzędowych instrukcji i wytycznych technicznych, m.in. wydawanych przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Polskie Towarzystwo Informacji Przestrzennej jest członkiem OGC i bierze udział w pracach nad INSPIRE – obecnie koncentrujących się na przepisach implementacyjnych – i prowadzonych w zespołach ekspertów oraz w ramach SDIC PASI (PTIP).

PROF. JERZY GAŹDZICKI

jest prezesem Polskiego Towarzystwa Informacji Przestrzennej

Artykuł ten stanowi skróconą wersję artykułu opublikowanego w zeszycie 2/2007 „Roczników Geomatyki”, wydawnictwa naukowego PTIP

LITERATURA

- Gaździcki J., Michalak J., 2002: Normalizacja w polskiej geomatyce: kierunki działań. GEODETA 9/2002;
- Plan Informatyzacji Państwa na lata 2007-2010, projekt z 26 stycznia 2007 r.;
- European Interoperability Framework for Pan-European eGovernment Services, 2004;
- Ustawa z 12 września 2002 r. o normalizacji;
- Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

REKLAMA

PENTAX
TACHIMETR
BEZREFLEKTOROWY

średniego zasięgu
już od 12 900 netto

V-227N

Wymień swój stary tachimetr Pentax w rozliczeniu na nowy

Pythagoras CAD
PROGRAM +GIS
stworzony specjalnie dla geodetów i drogowców

Numeryczny Model Terenu Warstwie

Projektowanie tras

GEOPRYZMAT

ul. Wesola 6
05-090 Raszyn
tel. (22) 720 28 44
www.geopryzmat.istore.pl
info@geopryzmat.com